

СЕМЕНЕЦЬ

Аліна Олександрівна
55557777alina@gmail.com

УДК 657.6

САЄНКО

Наталія Миколаївна

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІSOME FEATURES OF CORPORATE
ACCOUNTING AT THE ENTERPRISEк.е.н., доцент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торгівельно-економічного
університетустудент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торгівельно-економічного
університету

У статті визначені особливості обліку основних засобів, а саме підходи до оцінки, обліку, відображення у фінансовій звітності основних засобів згідно П(С)БО та МСФЗ. Позначена важливість оцінки основних засобів за справедливою вартістю для складання достовірної звітності. Узагальнені завдання бухгалтерського обліку за українським законодавством та МСФЗ дозволили зробити висновок про значення фінансової звітності для користувачів. Розглянуті принципи обліку основних засобів. У статті сформульовані пропозиції щодо удосконалення законодавства з питань оцінки та відображення у фінансовій звітності основних засобів.

* * *

В статье определены особенности учета основных средств, а именно подходы к оценке, учету, отражению в финансовой отчетности основных средств согласно П(С)БУ и МСФО. Обозначена важность оценки основных средств по справедливой стоимости для составления достоверной отчетности. Обобщенные задачи бухгалтерского учета по украинскому законодательству и МСФО позволили сделать вывод о значении финансовой отчетности для пользователей. Рассмотрены принципы учета основных средств. В статье сформулированы предложения по совершенствованию законодательства по вопросам оценки и отражения в финансовой отчетности основных средств.

* * *

Introduction. The process of integrating Ukraine's accounting system into the global economic system, as its organic component, makes it necessary to build a system of accounting and reporting that meets the principles and requirements of IFRS. For the purpose of applying IFRS by domestic enterprises, it is necessary to regulate the accounting and reporting information, which should disclose issues related to the principles of accounting, presentation of financial statements and disclosure, in general, the accounting system and specific objects of accounting, including fixed assets.

Purpose. The purpose of the study is to develop conceptual approaches to the formation of accounting information that allows to improve the domestic accounting of fixed assets that meets the requirements of IFRS.

Results. The features of accounting for fixed assets, namely, approaches to the valuation, accounting, presentation in the financial statements of fixed assets in accordance with AS and IFRS. The importance of valuation of property, plant and equipment at fair value for the purpose of compilation of reliable accounting is indicated. Generalized accounting tasks under Ukrainian law and IFRS have allowed us to conclude on the importance of financial reporting for users. Considered the principles of accounting for fixed assets. The proposals on the improvement of legislation on the issues of evaluation and presentation of fixed assets in the financial statements are formulated.

Conclusion. The basis for the differences between international and Ukrainian accounting and reporting systems is the difference in the final use of reporting information. IFRS reporting is used by investors and other organizations, financial institutions, and financial statements for AS, used by public administration and statistics. Since these groups of users have different interests and information needs, the principles of compiling financial statements are also different. At the methodological level of regulatory accounting, the regulation of the order of valuation of fixed assets can be realized through the development and implementation in the accounting practice of domestic methodological recommendations, reflecting the formation of value and movement of fixed assets, their valuation at fair value. Using the principles of international standards in the preparation of financial statements, domestic enterprises acquire more interested persons who want to have a variety of information about their activities.

Ключові слова: облік, основні засоби, оцінка, фінансова звітність

Ключевые слова: учет, основные средства, оценка, финансовая отчетность

Keywords: accounting, fixed assets, evaluation, financial reporting

ВСТУП

Процес інтеграції системи бухгалтерського обліку України у світову господарську систему, як її органічною складовою, обумовлює необхідність побудови системи бухгалтерського обліку та звітності, що відповідає принципам і вимогам міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Зокрема, необхідним є забезпечення регламентації облікового процесу операцій з основними засобами. З метою застосування МСФЗ вітчизняними підприємствами, необхідне

нормативне регулювання облікової та звітної інформації, яке повинно розкривати питання, пов'язані з принципами обліку, подання фінансової звітності та розкриття інформації, в цілому системи обліку і окремих специфічних об'єктів обліку, в тому числі об'єктів основних засобів.

Проблеми обліку основних засобів та їх оцінки розглядали вчені, зокрема Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, М.І. Кутер, Н.М. Малюга, В.Ф. Палій, В.В. Сопко, З.С. Туякова, І. Чалий та інші. Проте, незважаючи на зазначених авторів, які вивчали цю проблему щодо

сучасних умов формування звітності відповідно до вимог МСФЗ підприємствами України, організаційні та методичні аспекти трансформації бухгалтерського обліку країни до вимог МСФЗ мало досліджені. Зокрема, недостатньо розробленими залишаються проблеми класифікації, оцінки, синтетичного і аналітичного обліку основних засобів, відповідно до МСБО 16 «Основні засоби».

МЕТА РОБОТИ

Метою дослідження є розробка концептуальних підходів до формування бухгалтерської інформації, яка дозволяє удосконалювати вітчизняний облік основних засобів, що відповідає вимогам МСФЗ.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою роботи слугували основоположні принципи міжнародного і національного обліку та звітності, законодавчі та нормативні акти, результати наукових досліджень вчених з проблем адаптації обліку українських підприємств до МСФЗ. При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення окремих вимог МСФЗ та українського законодавства.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для досягнення вищевикладеної мети в процесі дослідження були поставлені і вирішені наступні завдання:

- вивчити принципи і вимоги Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, Міжнародних стандартів фінансової звітності, П(С)БО 7 «Основні засоби» та інших українських нормативних документів;

- визначити особливості застосування концептуальних підходів до організації бухгалтерського обліку в умовах переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності;

- уточнити методика оцінки основних засобів за справедливою вартістю, відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності;

- дослідити порядок визначення амортизаційної та ліквідаційної вартості основних засобів.

Концептуальні відмінності Положень по бухгалтерському обліку України від Міжнародних стандартів фінансової звітності полягають тому, що незалежно від виду бізнесу і систем обліку, вони складають основу облікової політики підприємства, враховують вимоги законодавства і принципи обліку. Основними завданнями бухгалтерського обліку згідно нормативної бази України є:

- формування повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства, необхідної внутрішнім користувачам фінансової звітності – керівникам, засновникам, учасникам і власникам майна підприємства, а також зовнішнім – інвесторам, кредиторам і іншим користувачам фінансової звітності;

- забезпечення інформацією, необхідною внутрішнім і зовнішнім користувачам бухгалтерської звітності для контролю за дотриманням законодавства України при здійсненні підприємством господарських операцій та їх доцільністю, наявністю і рухом майна і зобов'язань, використанням матеріальних, трудових і

фінансових ресурсів відповідно до затверджених норм, нормативів і кошторисів;

- запобігання негативним результатам господарської діяльності підприємства і виявлення внутрішньогосподарських резервів забезпечення його фінансової стійкості.

Завданнями обліку відповідно до МСФЗ є: формування та надання достовірної інформації зацікавленим користувачам про фінансовий стан суб'єкта економічної діяльності, з тим, щоб дані користувачі могли б прийняти економічно обґрунтовані рішення на предмет взаємодії з підприємством.

Проведені дослідження дозволяють зробити висновки, що фінансова звітність, складена відповідно до вимог МСФЗ, є джерелом інформації необхідної інвесторам для прийняття економічно ефективних рішень про можливість інвестиційної діяльності.

З метою ведення бухгалтерського обліку, складання звітності, визначення справедливої вартості представляється необхідним застосовувати класифікацію основних засобів, викладену в МСБО 16 «Основні засоби»: а) земля; б) земля та будівлі; в) машини та обладнання; г) кораблі; ґ) літаки; д) автомобілі; е) меблі та приладдя; є) офісне обладнання.

Відповідно до МСБО 16 «Основні засоби» справедлива вартість – це сума, за якою можна обміняти актив або погасити заборгованість в операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами. Справедлива вартість основних засобів визначається виходячи з їх ціни на активному ринку. Для активного ринку характерне виконання наступних умов: 1) здійснюється торгівля однорідними об'єктами основних засобів, зокрема обладнанням; 2) кількість продавців і покупців об'єктів основних засобів достатня для того, щоб зацікавлені сторони змогли здійснити операцію; 3) інформація про ціни загальнодоступна.

Передбачувані витрати на продаж включають винагороди посередницьким організаціям, невідшкодовані податки, мито. До витрат на продаж не відносяться транспортні та інші витрати щодо доставки обладнання до місць передбачуваного продажу. Передбачувані витрати повинні бути враховані у справедливій вартості. Справедлива вартість основних засобів буде дорівнювати їхній ціні на активному ринку за мінусом транспортних витрат з доставки обладнання до місця передбачуваного продажу. Згідно МСФЗ 16 «Основні засоби» об'єкти основних засобів приймаються до бухгалтерського обліку за справедливою вартістю за вирахуванням очікуваних витрат на продаж або фактичної собівартості. Згідно МСФЗ 16 «Основні засоби» відображення в звітності об'єктів основних засобів проводиться в розмірі фактично зроблених витрат на їх придбання та встановлення.

Основним завданням фінансової звітності є адекватне відображення даних, що характеризують фінансовий стан господарюючого суб'єкта, що, безумовно, важливо для користувачів цієї інформації: кредиторів, акціонерів, потенційних інвесторів тощо. Фінансовий стан підприємства характеризується двома основними групами показників: 1) про стан активів даного підприємства, що дуже важливо для кредиторів, оскільки це допомагає їм отримати дані про лік від-

ність, тобто уявлення про те, що підприємство має в своєму розпорядженні в разі необхідності закрити свої зобов'язання; 2) про результати діяльності, що також є досить важливим, наприклад, для акціонерів, зацікавлених в інформації про рентабельність виробництва, і, отже, можливу ефективність вкладання своїх коштів.

Основні засоби зазвичай складають значну частину активів підприємства. Однією з найважливіших характеристик їхнього стану є показник зносу. Він дозволяє користувачеві інформації, відображеної у фінансовій звітності, отримати реальне уявлення про ступінь зношеності основних засобів, і, отже, їх реальну цінність. Знос – процес втрати об'єктом своєї споживної вартості. Його економічна суть полягає у визначенні реальної вартості об'єкта. Реальну вартість об'єкта формує не тільки ступінь його фізичного зносу, але й його справедлива вартість. На відміну від зносу амортизація представляє собою процес перенесення об'єктом своєї вартості на вартість створеного продукту. Амортизація є елементом, що формує собівартість виробленої продукції, виконуваних робіт і послуг і, отже, впливає на показники, що характеризують результати діяльності підприємства. Таким чином, до об'єктів, що не амортизуються, відносяться тільки ті, які не можуть використовуватися в якості засобів праці.

ВИСНОВКИ

Основою відмінностей між міжнародною і українською системами обліку та звітності є різниця в кінцевих цілях використання звітної інформації. Так, звітність по МСФЗ використовується інвесторами та іншими організаціями, фінансовими інститутами, а фінансова звітність за П(С)БО, використовується органами державного управління і статистики. Оскільки дані групи користувачів мають різні інтереси і потреби в інформації, то принципи складання фінансової звітності також є різними. На методичному рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку регламентація порядку оцінки основних засобів може бути реалізована шляхом розробки і впровадження в облікову практику вітчизняних методичних рекомендацій, що відображають формування вартості і рух основних засобів, їх оцінку за справедливою вартістю. Використовуючи принципи міжнародних стандартів

при підготовці фінансової звітності, вітчизняні підприємства набувають більшу кількість зацікавлених осіб, які бажають мати різноманітну інформацію про їхню діяльність.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. URL: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/metodicheskie-rekomendacii/metodichni-rekomendacii-z-1024180.html>.
2. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. №433. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1373-15.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

References

1. Methodical recommendations for the accounting of fixed assets: order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 30.09.2003. № 561. URL: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/metodicheskie-rekomendacii/metodichni-rekomendacii-z-1024180.html> (in Ukrainian).
2. Methodical recommendations for completing the forms of financial statements: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 28.03.2013. № 433. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1373-15 (in Ukrainian).
3. International Standard of Accounting 16 "Fixed Assets": Standard, International Document of 01.01.2012. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (in Ukrainian).
4. National Accounting Standard 1 "General Requirements for Financial Statements": order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 07.02.2013. № 73 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (in Ukrainian).
5. Regulation (standard) of accounting 7 "Fixed assets": order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 27.04.2000. № 92. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (in Ukrainian).